

Rahandusministeerium

mario.sorm@fin.ee

25.06.2019

EVEA (Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni) ettepanekud Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohta

Kirjutate seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuses (VTK), et 2017. aasta 1. septembril jõustunud uue riigihangete seaduse (RHS) rakendamisel on ilmnenu puudusi, mis raskendavad selle eesmärkide täitmist ning kasvatavad ebavajalikult hankijate ja ettevõtjate töö- või halduskoormust. Tuginete enda sõnul sellise järelduse tegemisel eeskätt nõustamispraktikale ja huvirühmadelt 2018. aasta esimeses pooles küsitud tagasisidele. Kitsaskohtadele olevat viidatud ka haldus- ja kohtupraktikas.

Seaduse rakendamises saadud tagasiside näitab teie sõnul, et selles on vajalikud mõned muudatused, tagamaks seaduse eesmärkide parema saavutamise. Väljatöötamise kavatsuses kaardistasite 11 valdkonda, kus on teada vajadus muudatuste tegemiseks, ja koostasite ettepanekud. Olete plaaninud tehnilisemad muudatused, kontseptuaalseid ega põhimõttelisi uuendusi kavas ei ole.

EVEA soovib Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusse teha ettepanekud, mis aitaksid tagada väikeettevõtjale nende enda valdkonnas ja riigi prioriteete silmas pidades efektiivsema ja konkurentsivõimelisema riigihangetel osalemise.

EVEA liikmetelt laekus kõige enam toidutootjatelt tõstatunud probleeme, mis piiravad ja/või lausa välistavad eduka kandideerimise kohalike omavalitsuste (KOVide) riigihangetel, mida on kajastanud ka mh Äripäev. Vt palun artikleid Äripäevas <https://www.aripaev.ee/uudised/2019/04/12/tallinn-saastab-lapsed-lurbivad-lahjat-lihakastet-ja-toitlustajad-kiratsevad>; <https://www.aripaev.ee/uudised/2019/04/12/vaikefirmad-jaavad-riigihangete-sentide-mangus-kaotajaks>; <https://www.aripaev.ee/juhtkiri/2019/04/15/koolilapsed-peavad-saama-korralikku-toitu>.

Artiklites välja toodud juhtumid näitavad ilmekalt, kuidas KOVide õigus kirjutada koolitoitlustuse hanketingimustes kõige määravamaks kriteeriumiks hinna ja õigus korraldada erinevate toidugruppide hankeid koos, tagavad kindluse, mugavuse ja säästu küll hankijale, ent jätavad väikeettevõtted suurematega võrreldes ebavõrdsesse seisu.

Taoliste hangetega välistatakse juba eos kohalikud väiketootjad, kelle, esiteks, tootmis- ja turustamiskulud on võrreldes suurematega proportsionaalselt kõrgemad, ja kes seetõttu ei suuda võistelda hinnas suurte ja odavat toorainet pakkuvate tootjatega, ning, teiseks, ei suuda ega peagi suutma oma ärimudeli tõttu võistelda erinevate tootegruppide kategoorias hulгимүүгифirmadega.

Nimetatud kriteeriumite sätestamisega riigihangetes eelistatakse kas välismaise ja/või teadmata tooraine päritoluga tootjaid või hulгимүүгифirmasid, kes suudavad pakkuda madalat hinda, ent samas ka madala(ma) kvaliteediga toorainet ja toitu, mis avaldab kahetsusväärset mõju inimese tervisele.

EVEA on veendunud, et riik ei tohiks riigihangetes teha järeleandmisi lasteaedade, koolide, samuti raviasutuste ja kaitseväge toitlustamisel tooraine valikus ja kvaliteedis ja lööma ukse kinni kohalike toidutootjate ees, seda enam, kui maaeluministerium kulutab miljoneid kohalike väiketoidutootjate tootmise ja ekspordi toetamiseks.

Pealegi ei ole küsimus ainult riigi raha kulutamises, vaid eelkõige on see rahva tervis, mis kannatab, ja mis avaldab lõpptulemusena mõju kogu meditsiinisüsteemile.

Lisaks tootlustussektorile esineb probleeme riigihangetel võrdse kohtlemisega ka teiste sektorite väikeettevõtjatel. Pärast haldusreformi, mille tulemusena liideti vallad linnaga või mõne suurema vallaga, on ilmnunud haljastuse ja heakorratöödega tegelevatel firmadel järgmine probleem. Näiteks, kui enne haldusreformi teostati vallas heakorratöid lepingu alusel, siis pärast vallaga ühinemist linnaga tuli hakata osalema väikeettevõttel riigihangetel. Sellega kaasneb halduskoormuse kasv, millega saab väikeettevõtte veel hakkama. Aga hangetel osalevad ka suuremad firmad, kelle põhitegevusala pole hooldus- ja heakorratööd, vaid on ehitus, põllumajandus vmt. Probleem on selles, et taolistel ettevõtetel on võimalus hankesummat lasta väga madalale, sest neil on ressursi katta kulusid muude tegevuste arvelt, mida väikeettevõttel ei ole. See aga loob ebavõrdse seisuga väikeettevõtetele, kes tegutsevad põhitegevusalal, mida nad soovivad ka hanke kaudu teenusena pakkuda.

EVEA ettepanekud:

1. Riigihangete tootlustussektoris ei saa olla hanke võitmisel kõige määramatam hind.
2. Riigihangete tootlustussektoris, eriti laste- ja raviasutuste riigihangetel peab kehtestama toidu hankimisel kvaliteedinõuded, mis lähtuvad tunnustatud toitumisspetsialistide kehtestatud täisväärtuslikust toitumisest, sh täisväärtuslikust toorainest.
3. Riigihangete tootlustussektoris, eriti laste- ja raviasutuste riigihangetel peab eelistama kodumaist toodangut, tagades sellega kohaliku tootja jätkusuutlikkuse ja enam kontrollitud ja puhtama tooraine.
4. Kõikide riigihangete puhul, sõltumata sektorist, tuleb rakendada Euroopa Liidu väikeettevõtluse määruse põhimõtet, et suured hanked tuleb võimaluse korral jagada väiksemateks osadeks. Näiteks tootlustussektoris ei hangitaks ühe hankega nii heeringat, kruupi, moosi, mahla ja piima, vaid jaotatakse hanked vastavalt tootegruppidele.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Heiki Rits